

1

2

3

4

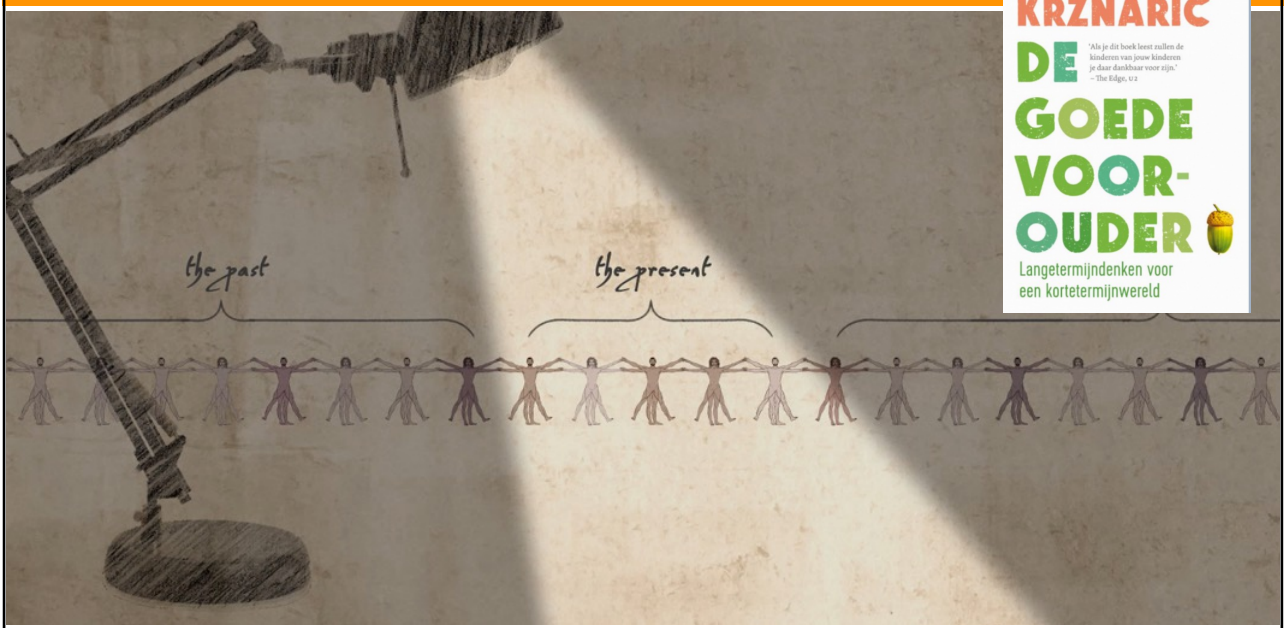
MINISTERIE VAN DE TOEKOMST

(zaterdag 20 november 2021 Mildam)

5

TIJDREIZEN DOOR GENERATIES

6

HUIDIGE GENERATIE

the past   the present   the future

2024
huidige
generatie

ROMAN KRZNIC ten Have

DE GOEDE VOOR- OUDER

'Als je dit boek leest zullen de kinderen van jouw kinderen je daar dankbaar voor zijn.'
—The Kids, v.2

Langetermijndenken voor een kortetermijnwereld

7

TOEKOMSTIGE GENERATIES

the past   the present   the future

> 2050
toekomstige
generaties

ROMAN KRZNIC ten Have

DE GOEDE VOOR- OUDER

'Als je dit boek leest zullen de kinderen van jouw kinderen je daar dankbaar voor zijn.'
—The Kids, v.2

Langetermijndenken voor een kortetermijnwereld

8

TOUWTREKKEN OM DE TIJD

KORTE TERMIJN

- Tirannie van de klok**
de versnelling van de tijd sinds de Middeleeuwen

- Digitale afleiding**
het kapen van de aandacht door de technologie

- Politiek presentisme**
niet verder kijken dan de volgende verkiezing

- Speculatief kapitalisme**
onstabiele financiële markten met hoge pieken en diepe dalen

- Genetwerkte onzekerheid**
toename van wereldwijde risico en besmetting

- Continue vooruitgang**
het najagen van eindeloze economische groei

Illustratie: Nigel Haarts

9

TOUWTREKKEN OM DE TIJD

KORTE TERMIJN

LANGE TERMIJN

- Tirannie van de klok**
de versnelling van de tijd sinds de Middeleeuwen

Digitale afleiding
het kapen van de aandacht door de technologie

Politiek presentisme
niet verder kijken dan de volgende verkiezing

Speculatief kapitalisme
onstabiele financiële markten met hoge pieken en diepe dalen

Genetwerkte onzekerheid
toename van wereldwijde risico en besmetting

Continue vooruitgang
het najagen van eindeloze economische groei

Illustratie: Nigel Haarts
-

Nederigheid tegenover de diepe tijd
besef dat we een stipje op de kosmische kalender zijn

Erflatersmentaliteit
goed herinnerd worden door het nageslacht

Intergenerationele rechtvaardigheid
denk zeven generaties vooruit

Kathedraaldenken
plan projecten die verder reiken dan een mensenleven

Holistisch voorspellen
stel je meerdere wegen voor die de beschaving zou kunnen volgen

Transcendent doel
streef naar een gediende wereld hier op aarde

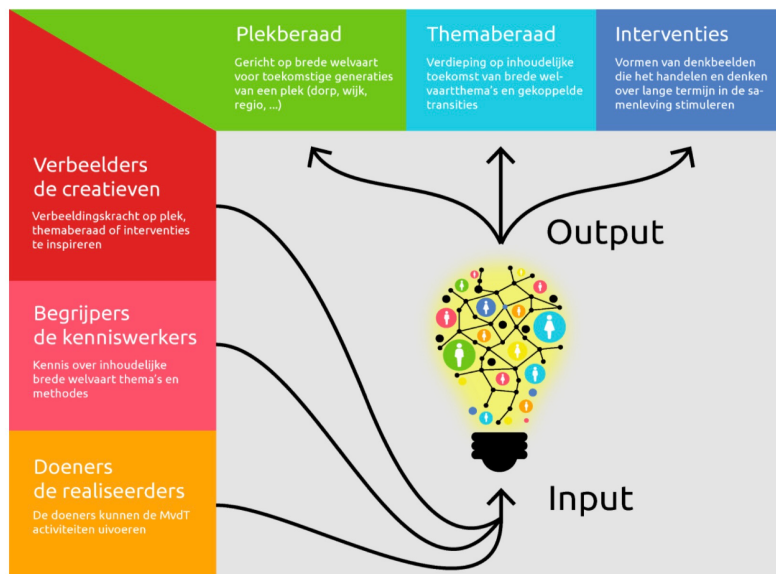
10

MvdT MINISTERRAAD 2023 (zaterdag 9/9/2023 Groene Kathedraal Almere)

11

TOEKOMSTGERICHT BURGERSCHAP

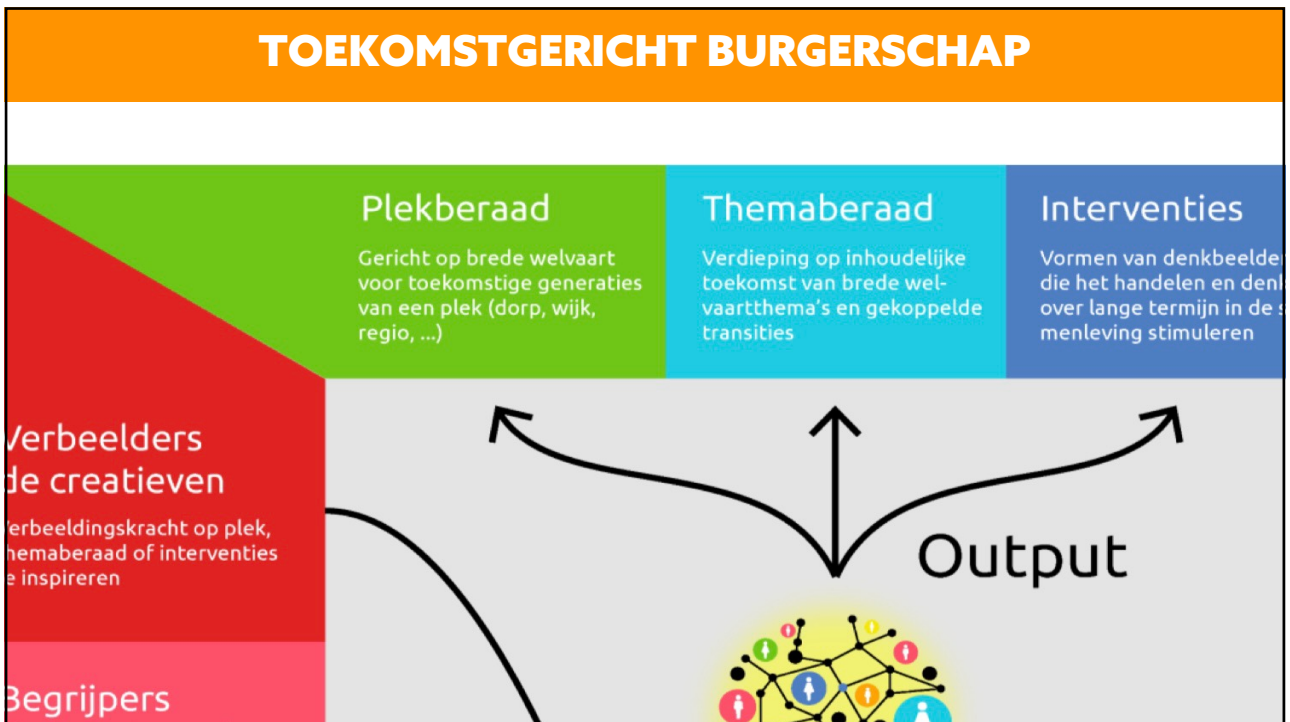

12

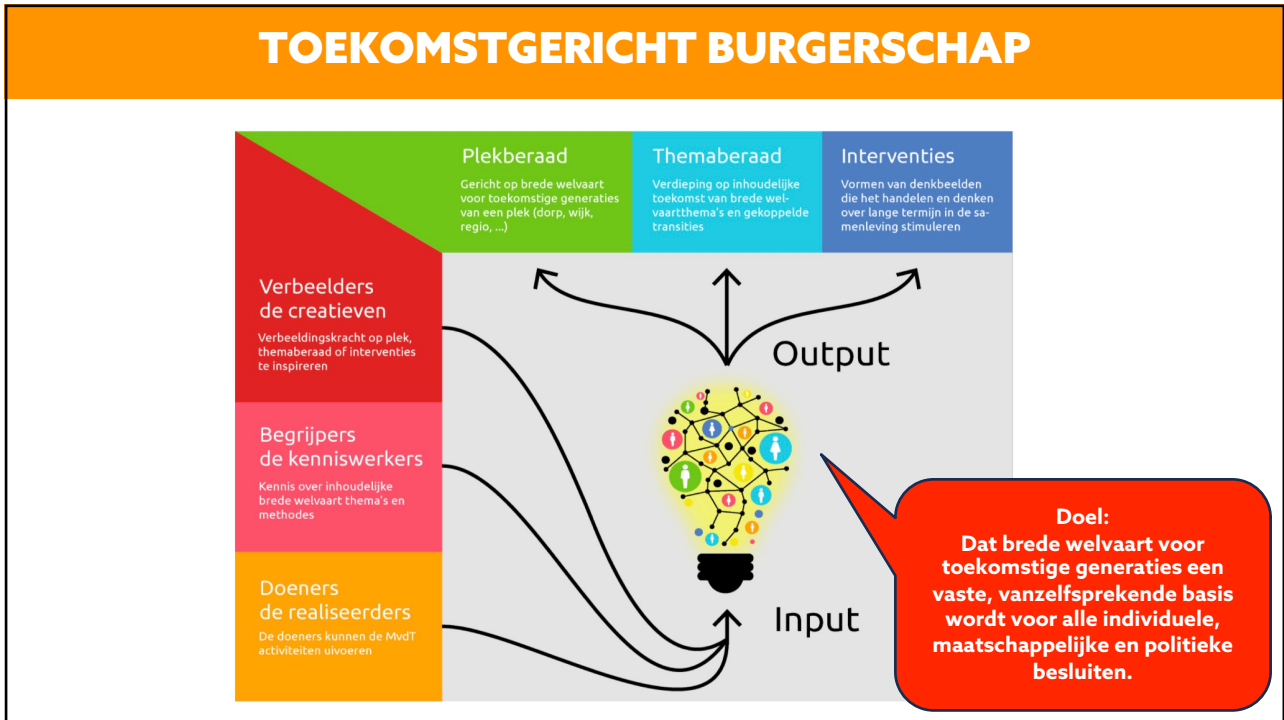

13

14

15

16

THEMA BERAAD

December 2022

Manifest 'Rechten voor Natuur'

Een oproep tot een nieuw bewustzijn en verankering daarvan in de wet

Wij pleiten voor een nieuw bewustzijn in Nederland, een bewustzijn dat is geworteld in de overtuiging dat wij mensen integraal onderdeel uitmaken van natuur. Te vergelijken met de manier waarop een boom vanzelfsprekend deel is van natuur en alleen kan bestaan bij de gratie van onderlinge relaties. Vanuit deze overtuiging is het gepast en ook juist om de belangen van natuur, inclusief de mens, op te nemen in besluitvormingsprocessen en beslisstructuren. Deze paradigmaverschuiving zal in alle disciplines, sectoren en lagen van de maatschappij moeten plaatsvinden om de vermeende scheiding tussen mens en natuur op te heffen. Onze afstandelijke relatie tot natuur en de uitzonderingspositie die de mens zichzelf heeft toegekend vormen de oorzaak van misstanden en van vernietiging van natuur op grote schaal. Dat moet opgelost worden door een andere vorm van denken aan te nemen. Eén van de manieren om dit te activeren en vast te leggen is via het recht.

Wij overhandigen dit manifest aan de Nederlandse politiek met de vraag hierop actie te ondernemen omdat wij ervan overtuigd zijn dat wij middels **Rechten voor Natuur** een bijdrage leveren aan een wereld waarin natuur –inclusief de mens– actief betrokken is bij beslissingen over haar toekomst.

17

INTERVENTIES

**Ministerie
van de
toekomst**

18

19

20

MIJN GENERATIE PLEK: TERPDORP HALLUM

- Friese Waddenkust -

21

DE SPOELSTRA'S

Jan Klazes Spoelstra	Hallum (1769 – 1831)
Hendrik Jans Spoelstra	Hallum (1825 - 1890)
Klaas Hendriks Spoelstra	Hallum (1860 - 1949)
Hendrik Klazes Spoelstra	Hallum (1885 - 1950)
Klaas Spoelstra	Hallum (1912 - 1979)
Hendrik Spoelstra	Hallum (1940 - 2022)
Klaas Sietse Spoelstra	Hallum (1969 -)
Suze Rixt Spoelstra	Terband (2006 -)

22

TIJDREIZEN

WAT ZIE, VOEL, RUIK OF HOOR JE
ALS LOTUS JE TOESPREEKT ALS 10 JARIGE IN 2050 ?

Tekst: Lab Toekomstige Generaties i.s.m. Merlijn Twaalfhoven

23

TIJDREIZEN

MISSIES VOOR LANGE TERMIJN

24

MISSIES FORMULEREN = KATHEDRAAL DENKEN

- missie van Gaudi's Sagrada Familia begon in 1882 -

25

OP LANGE TERMIJN MISSIE IN DE SAMENLEVING

- man on the moon -

Kennedy formuleerde in 1961 de missie dat voor
1970 de eerste man op de maan zou staan

26

DELTAWERKEN

- missie van 1954-1997 -

27

EUROPEES LANDBOUW BELEID

- missie 1945 - heden -

28

ECO-KATHEDRAAL LOUIS LE-ROY MILDAM

- missie 1966 - heden -

29

LEEUWARDEN EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE

- missie 2008 - 2018 - 2028 -

30

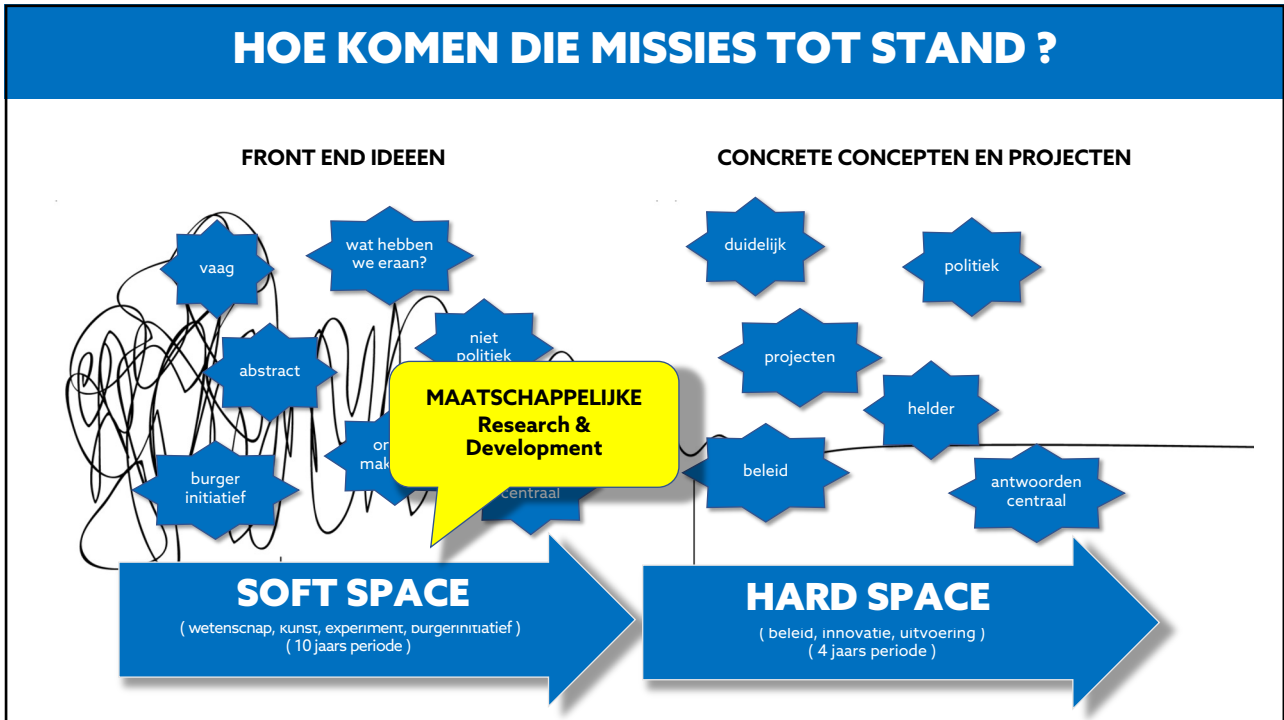

31

32

33

34

35

KIJKVENSTER: BREDE WELVAART KADER

De kwaliteit van leven in

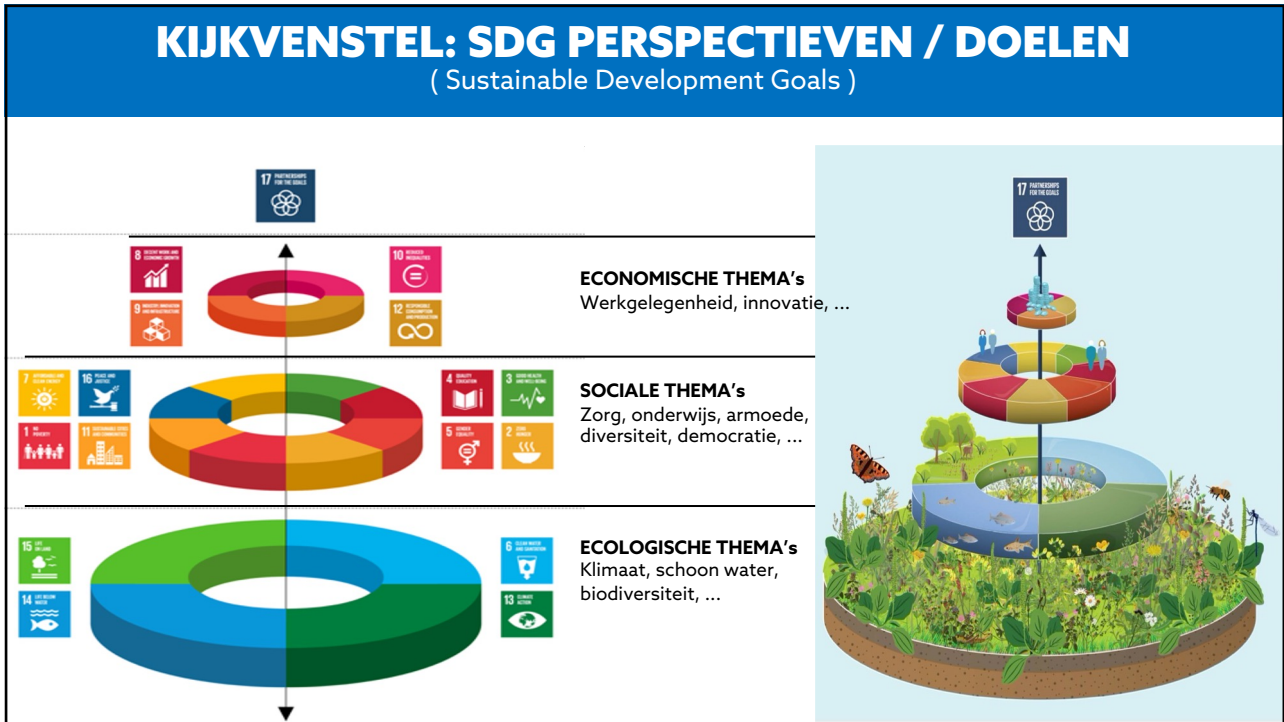
- het effect op het **hier en nu**
- het effect voor **latere** generaties
- het effect voor **elders** in de wereld

Vanuit een balans tussen

• economische waarden	welvaart
• sociaal-culturele waarden	welzijn
• ecologische waarden	duurzaamheid

36

37

WAAROM: URGENTIE NEEMT TOE

Samenleving uit balans

- Economische waarden
- Sociaal-culturele waarden
- Ecologische waarden

38

39

WAAROM: URGENTIE OOK IN NOORD NEDERLAND !

- b.v. vergrijzing 2040: krimpende beroepsbevolking in Noord NL -

Demografie Noord Nederland (Drenthe, Fryslân, Groningen)						
Leeftijd categorie	Jaar 2020		Jaar 2040		Verskil '20-'40	
	#	%	#	%	#	%
0-20	367.000	21%	345.400	20%	-21.600	-5,9%
20-65	988.200	57%	867.800	51%	-120.400	-12,2%
65-100	370.200	21%	479.600	28%	109.400	29,6%
	1.725.400		1.692.800		-32.600	-1,9%

Noord NL in 2040

Op 1.700.000 bewoners 120.000 minder werkenden door vergrijzing

© CBS

40

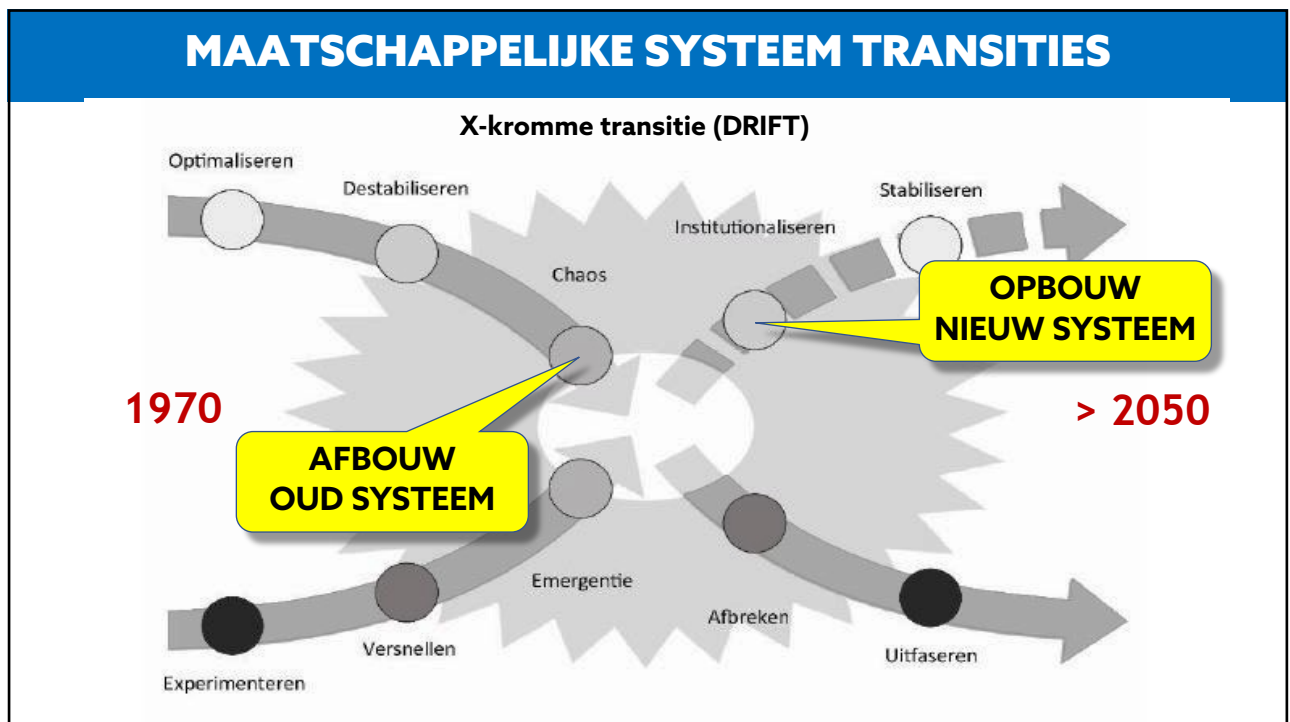

LEREN KIJKEN NAAR TRANSITIES BINNEN THEMA'S

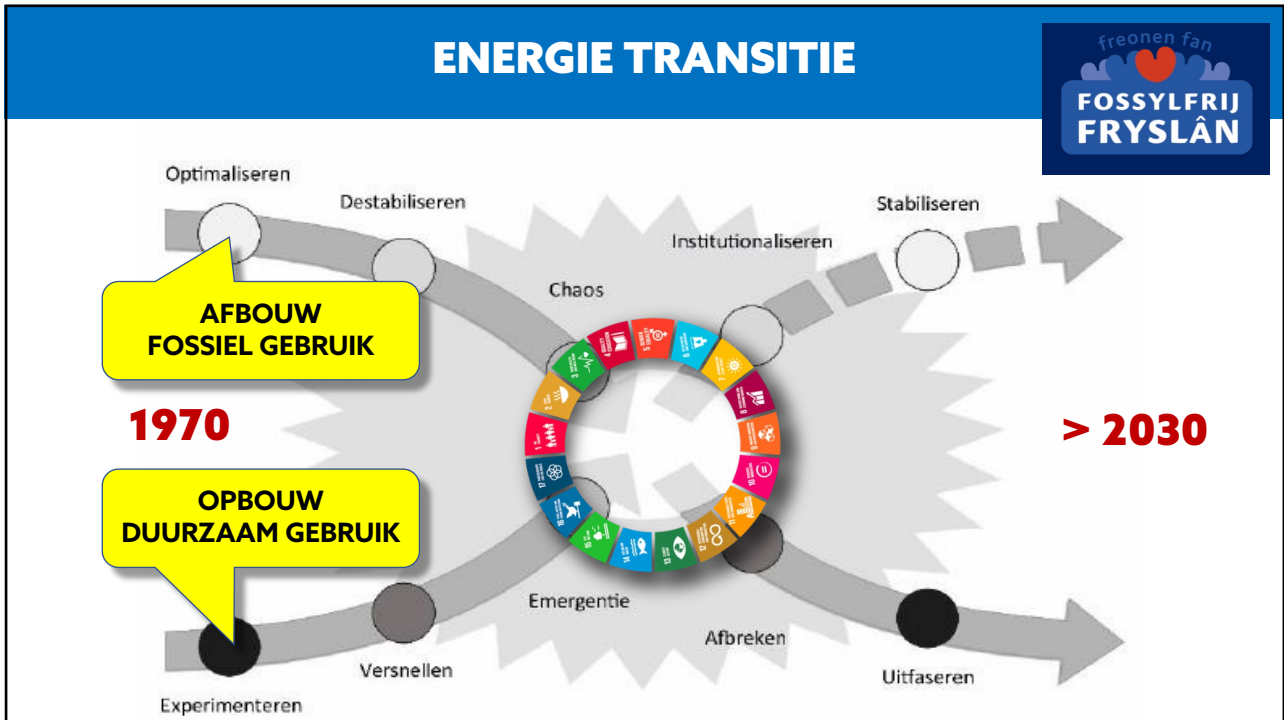

41

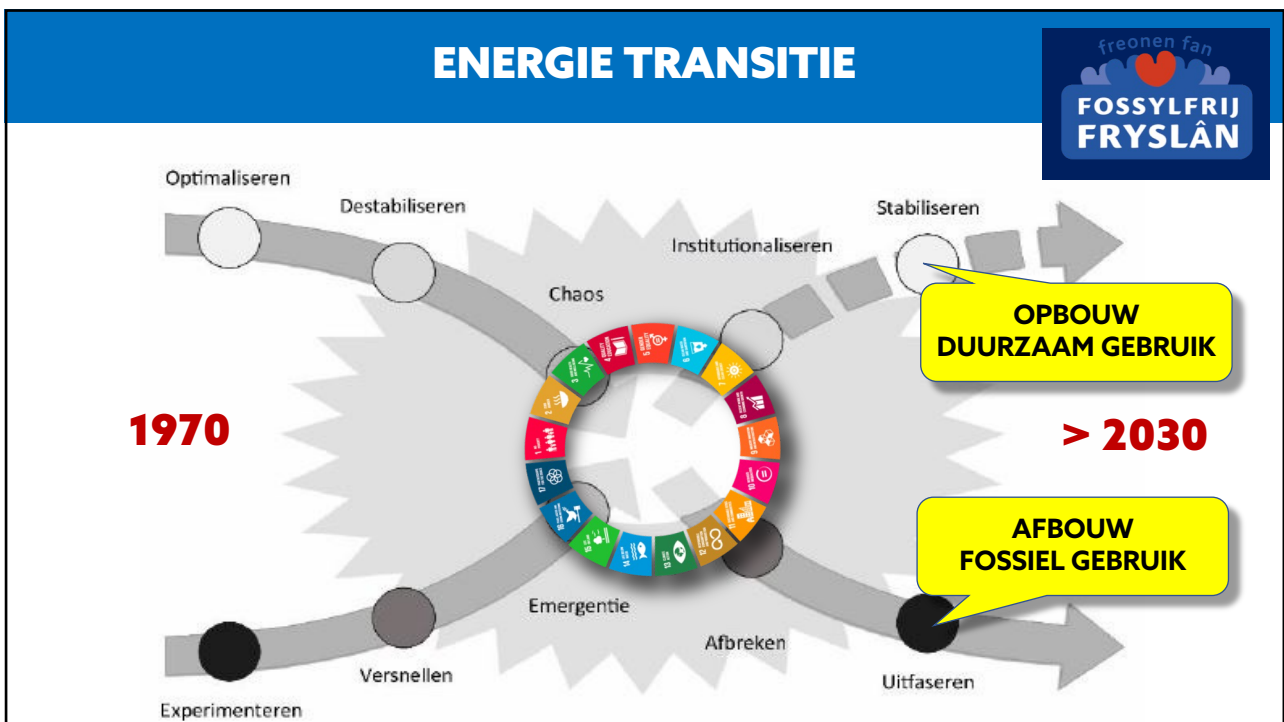
MAATSCHAPPELIJKE SYSTEM TRANSITIES

42

43

44

DEFINITIE VAN TRANSITIE (bron DRIFT Rotterdam)

Een transitie is een proces van fundamentele en onomkeerbare veranderingen in cultuur, (institutionele) structuur en werkwijze op systeemniveau.

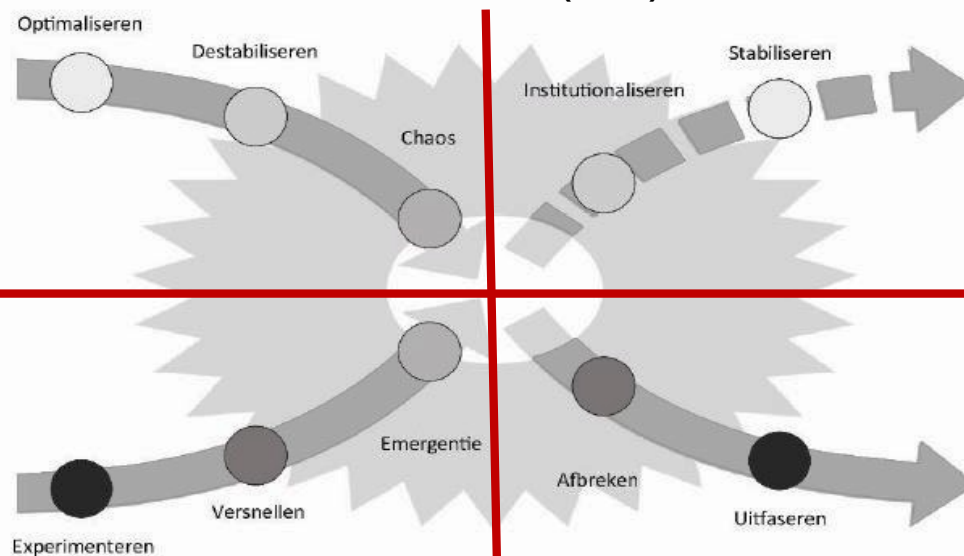
Het duurt ongeveer 25 tot 50 jaar voor een transitie volledig verwezenlijkt is.

45

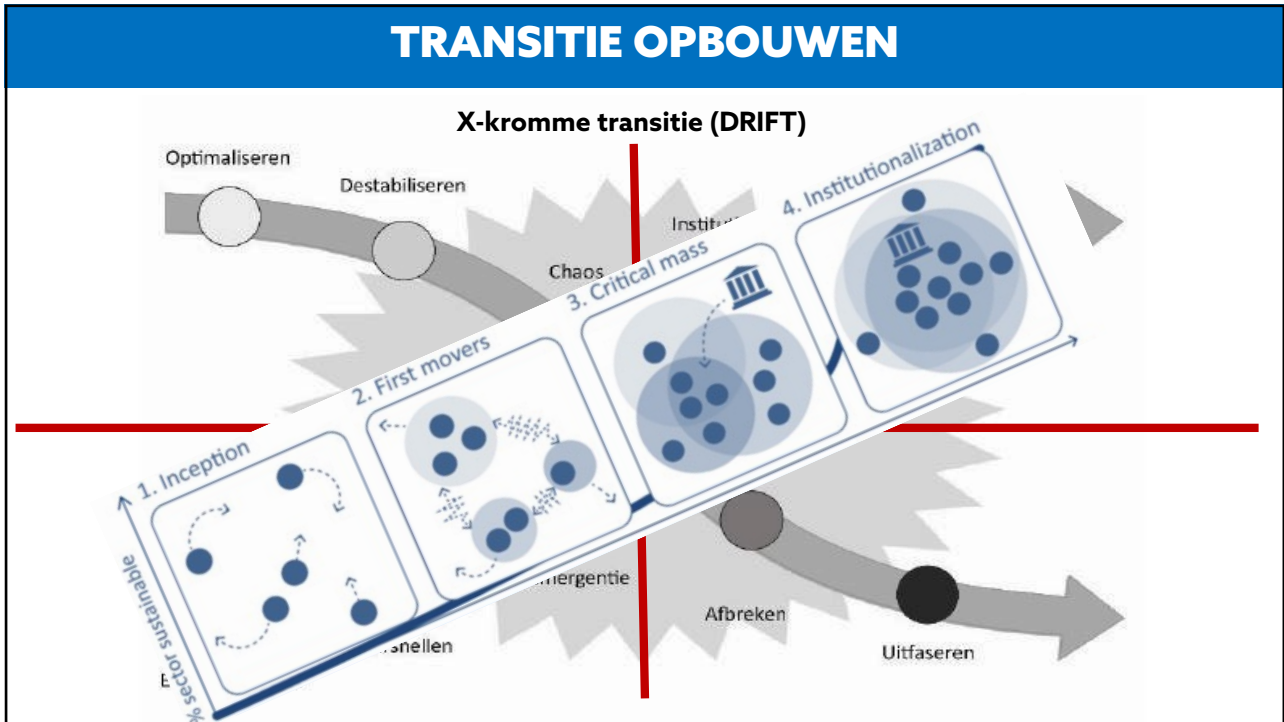
45

4 KWADRANTEN

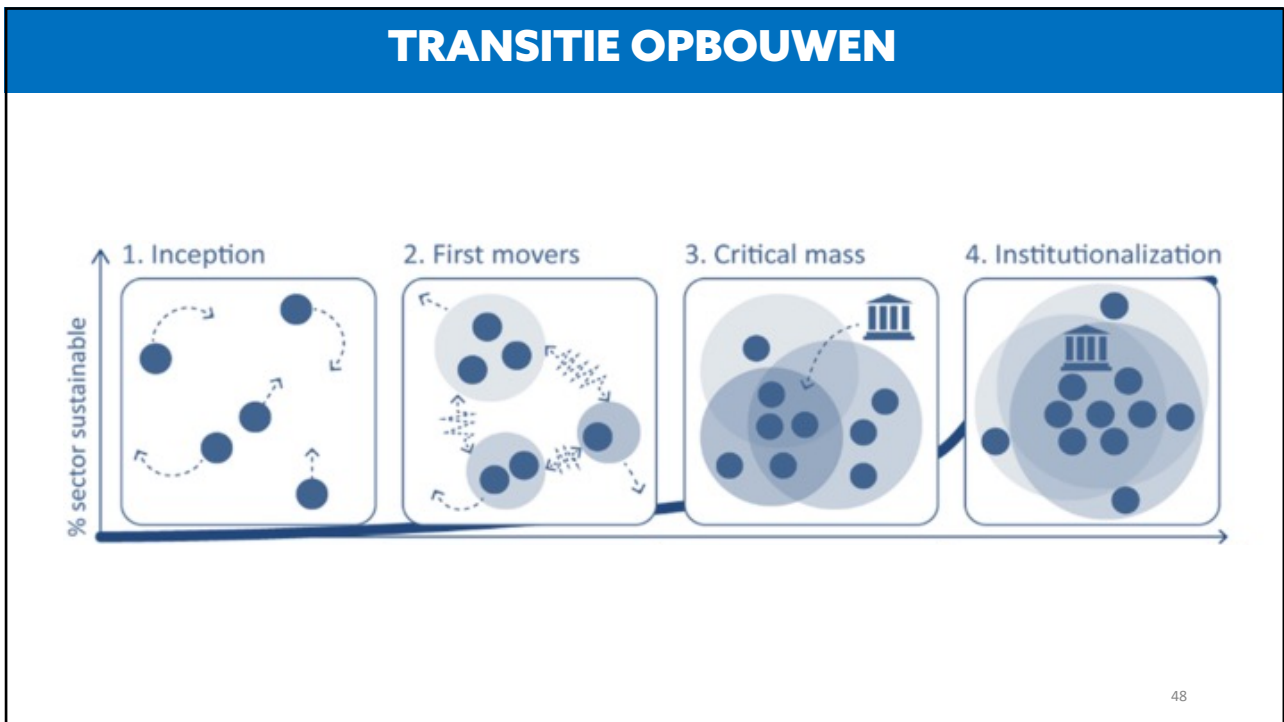
X-kromme transitie (DRIFT)

46

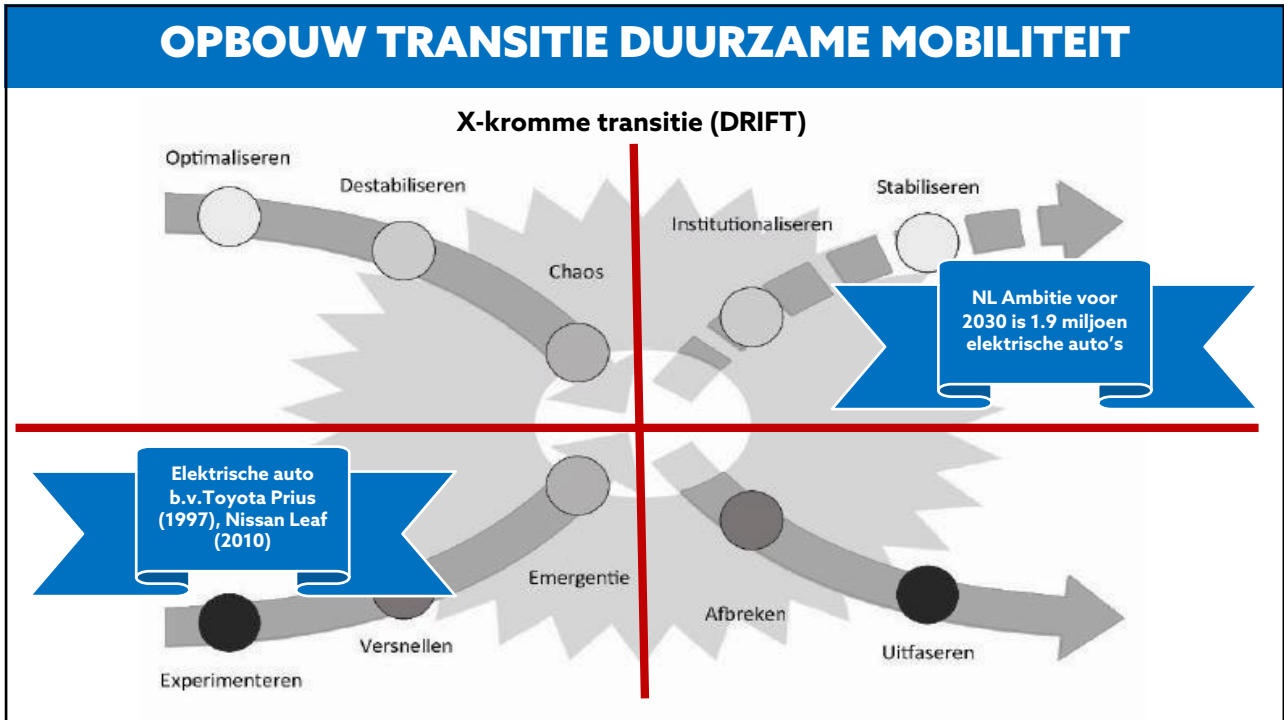
47

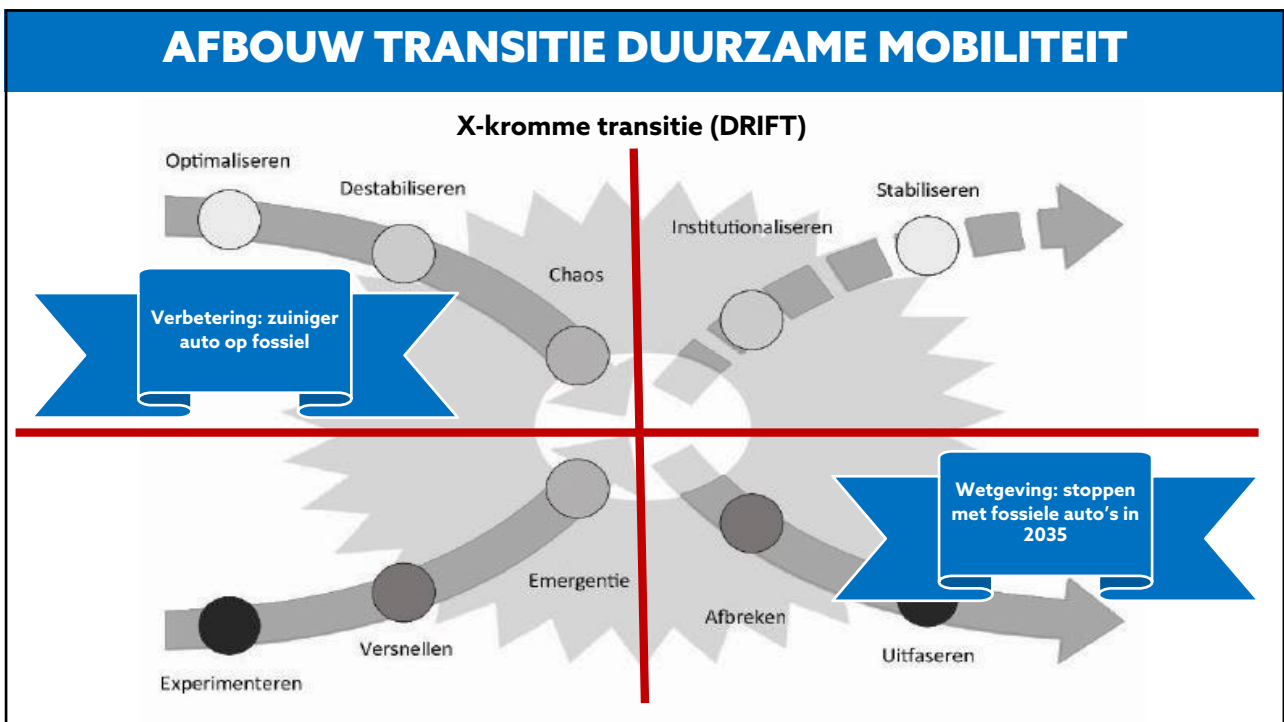
48

48

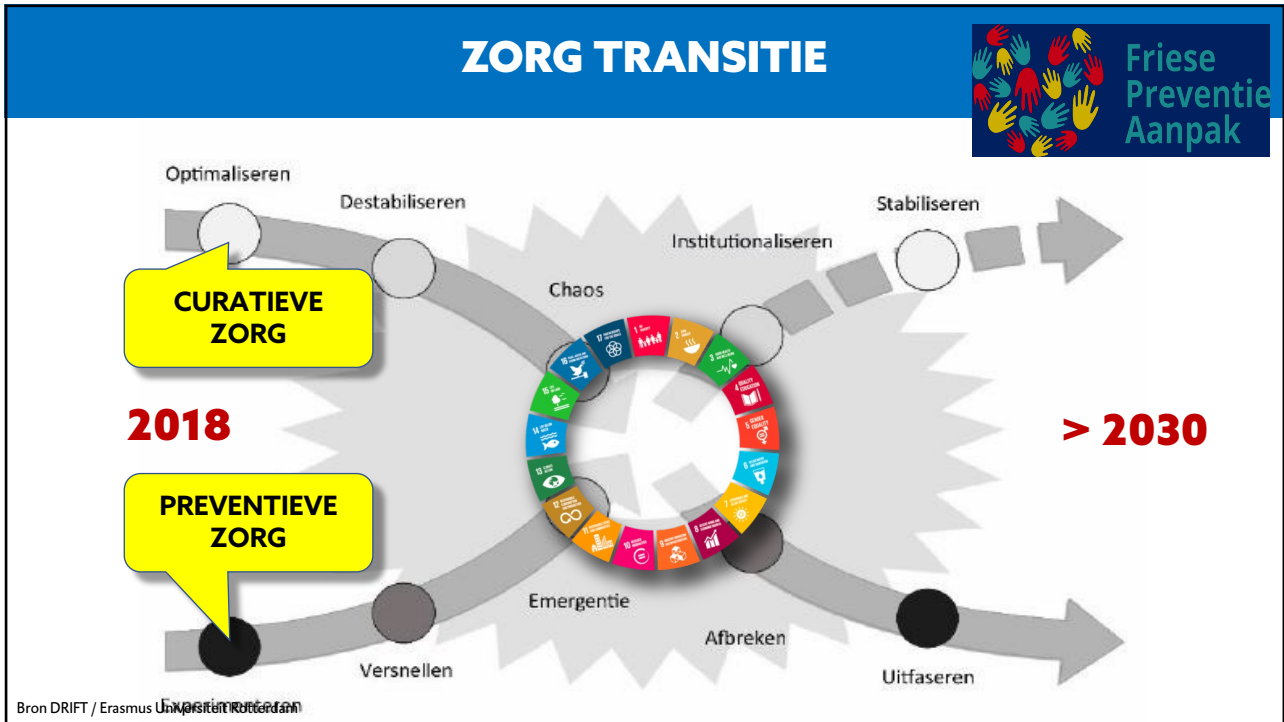

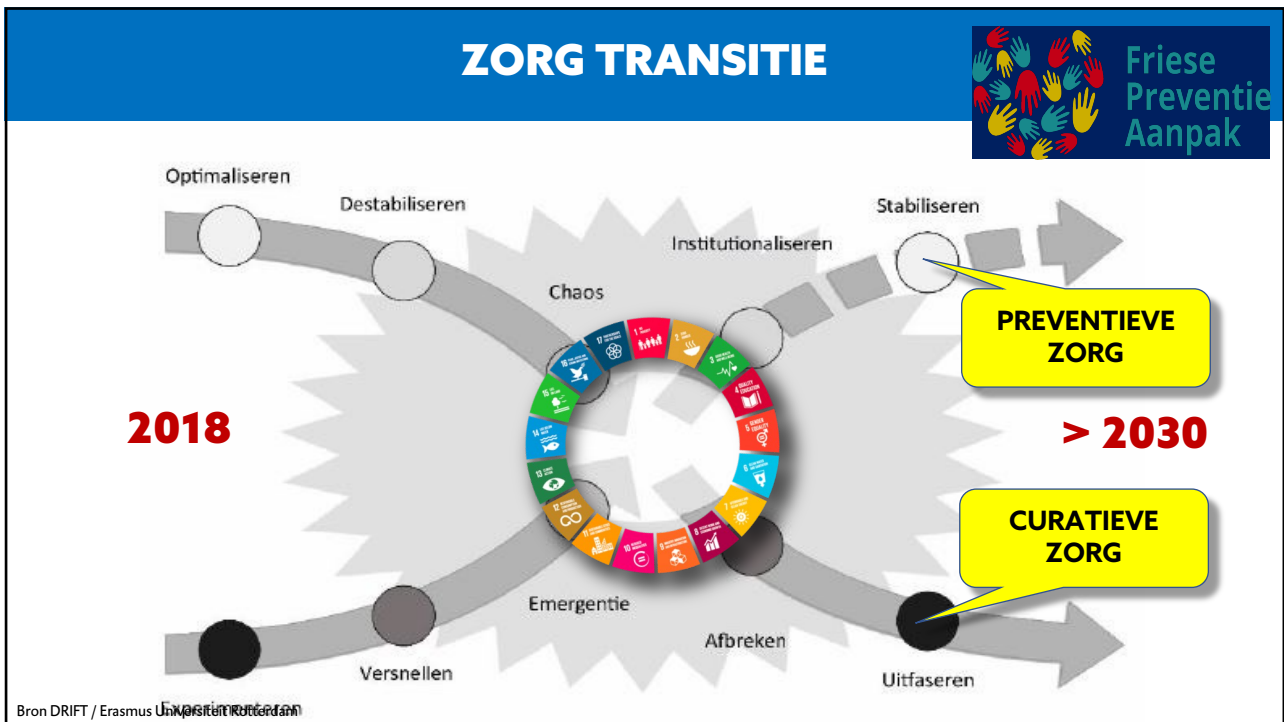
49

50

51

52

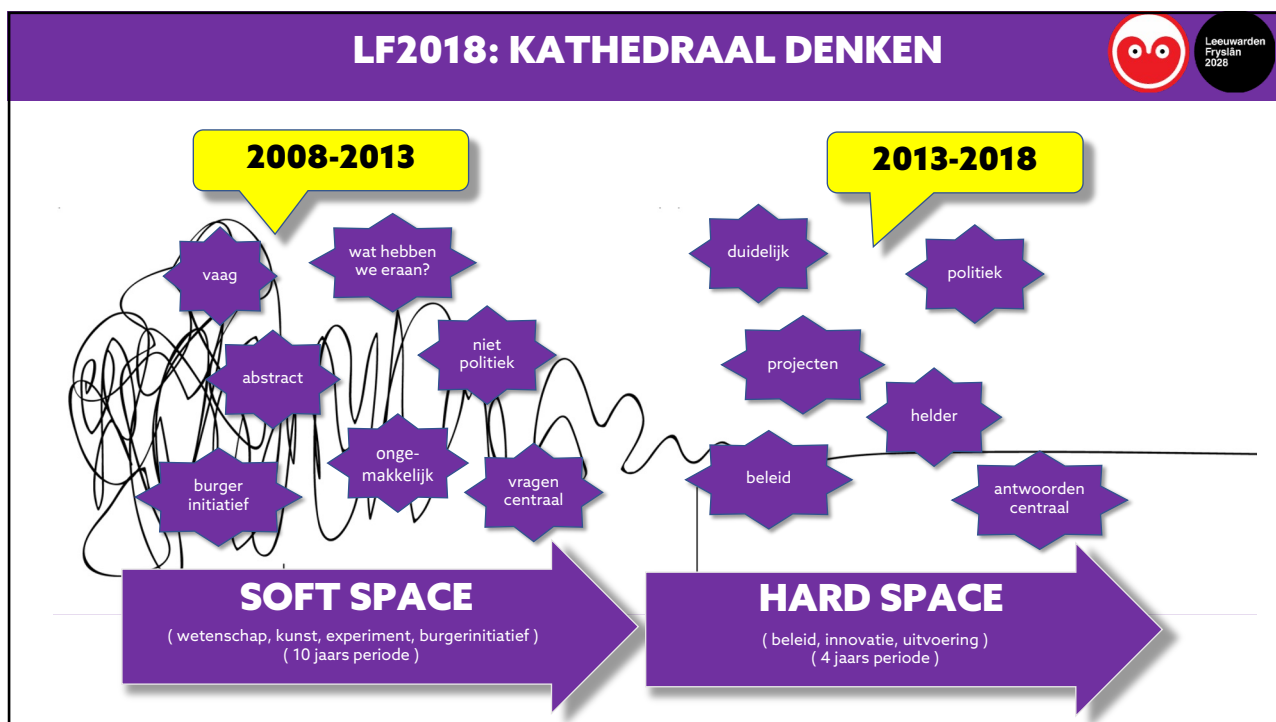

53

54

55

STARTTE MET DIALOOG IN SOFT-SPACE

Station Fryslân 2018: van 2008 tot 2012

Onderwerp: Fryslân in 2008 en in 2018

Start: 12 december 2008

- 24 uurs tentoonstelling (van 19.00 tot 19.00)
- +/- 150 bezoekers

Vanaf 2010 in 12e eeuwse kerkje van Britswert

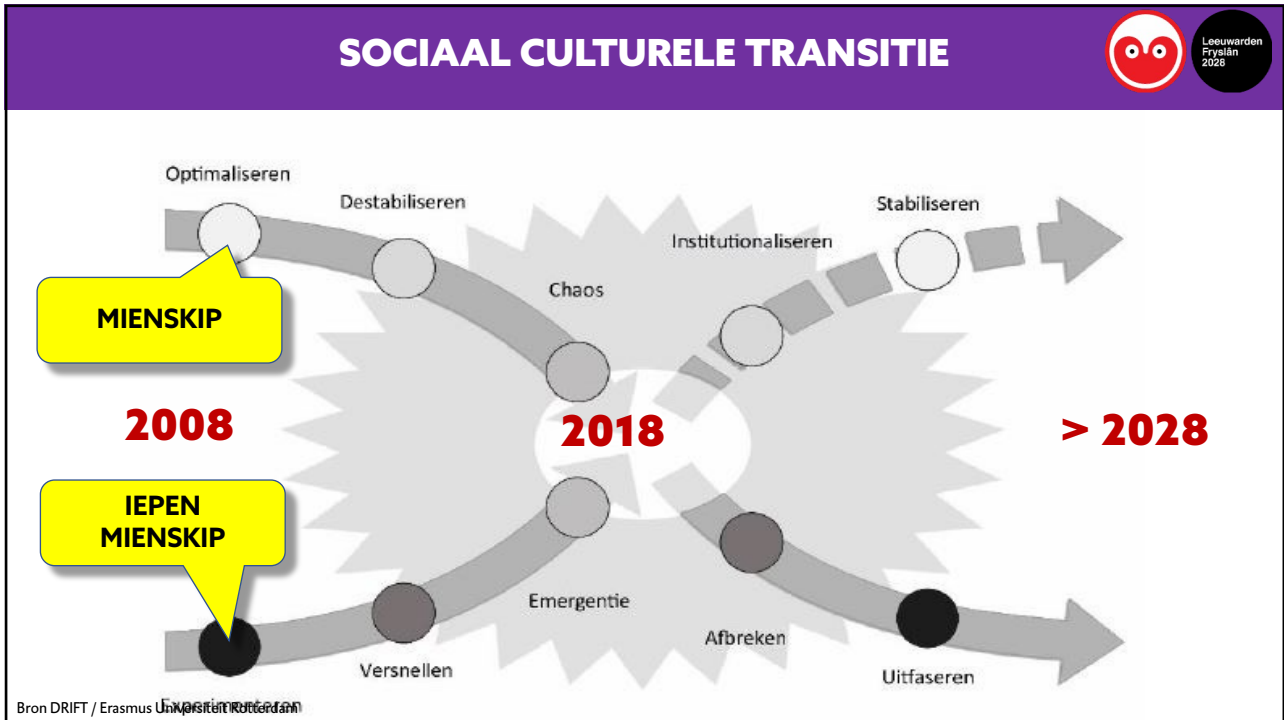
Vanaf 2012 in de Leeuwarder Blokhuispoort

- Onder andere ontstaan van Coöperatie 2018

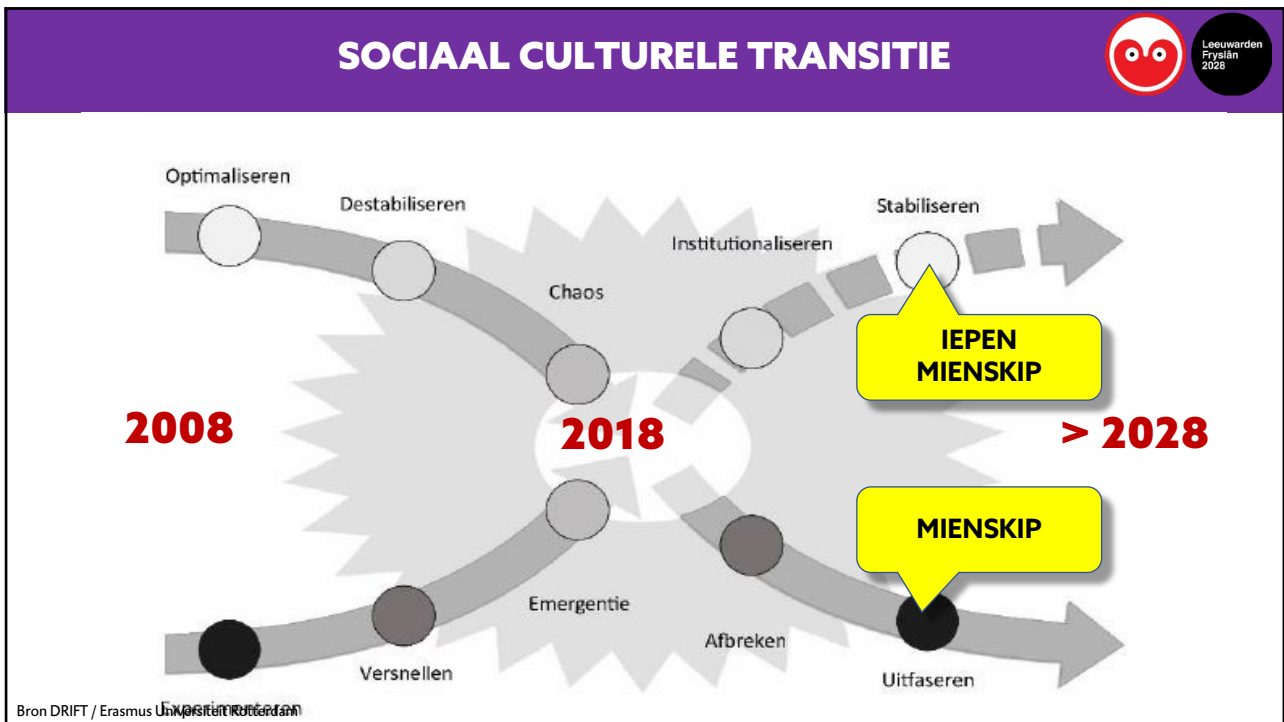
The block contains three photographs: a large exhibition space with many posters on the wall, a group of people sitting on the floor in a circle for a discussion, and a group of people standing around a table in a gallery setting.

56

57

58

ONGEMAK VAN VERANDERING
- belang van disruptie -

Leeuwarden
Fryslân
2028

59

LF2018 MISSIE: MEER EEN PROCES DAN PROJECT

Leeuwarden
Fryslân
2028

Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Fase 6	Fase 7	Fase 8	Fase 9	Fase 10	Fase x+1
Edith Nobel	Henk Keizer	Jocco Eijssen	Oeds Westerhof	Paul Visschendijk	Ton Van Dijk	Lieven Bertels	Tjeerd van Bekkum	Sjoerd Bootsma	Floris van Gelder	Immie Jonkman / Sjoerd Bootsma
2008-2010	6/2010 - 12/2011	1/2010 - 12/2012	1/2013 - 9/2013	9/2013 - 8/2014	9/2014 - 9/2015	9/2015 - 10/2017	10/2017 - 1/2019	1/2019 -	1/2021 -	... 2028
										

60

61

62

2025: o.a. BOUWURK

**BOUW MEE AAN
ARCADIA**

100 dagen
verbeelding
verwondering
ontmoeting

Meld je aan en doe mee!   arcadia.frl

Hoofdparters
provinsje Fryslân
provincie Fryslân
Gemeente Ljouwarden

63

HACK DE TIJDGEEST

**VOORBEELD MISSIE
KENING FAN 'e GREIDE
2012 > 2030**

64

KENING FAN'e GREIDE | KING OF THE MEADOWS

Onderop missie vanuit collectieve onmacht

VOOR EEN RIJK WEIDE LANDSCHAP

65

DE VRAGENSTELLER

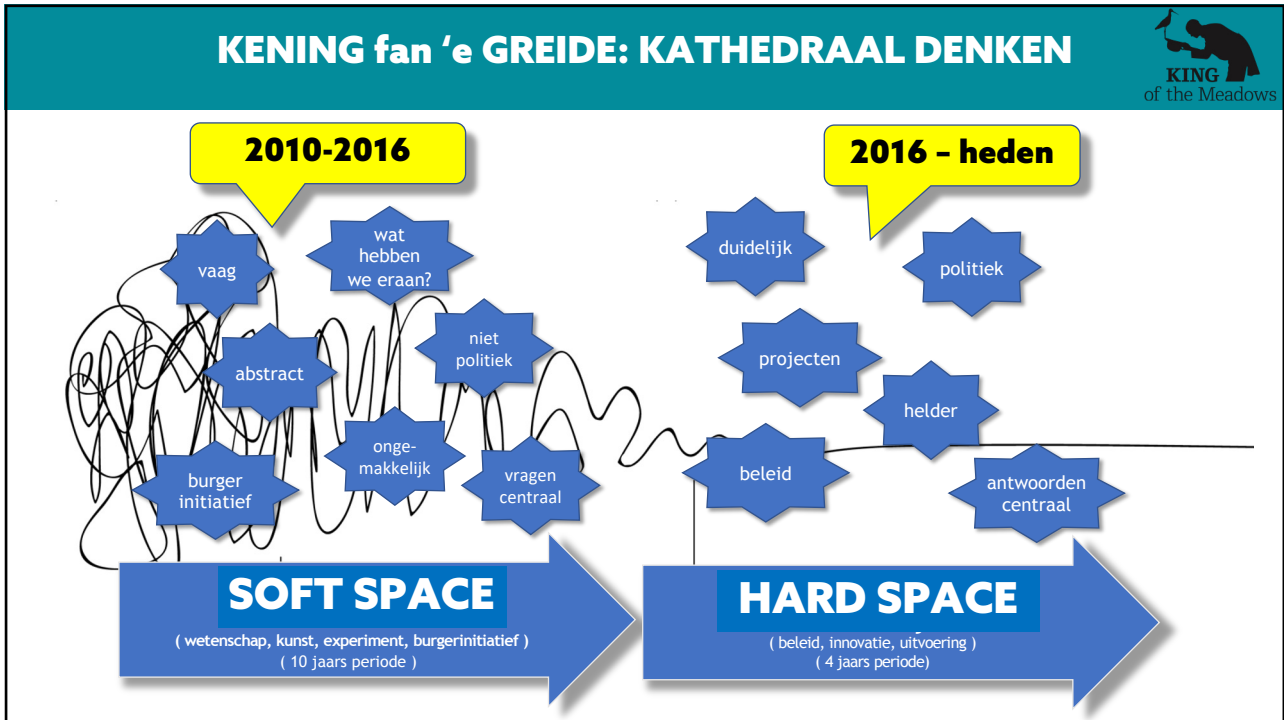
Hoe gaat het met jullie platteland?
Jullie economie, ecologie en samenleving?

Skries (Frl) / Grutto (NI) / Godwit (UK)

Sinds nov 2015 "Onze nationale vogel"

66

67

ONGEMAK VAN VERANDERING

- belang van disruptie -

REPORTAGE
4
MELK, KAAS EN
LANDSCHAPSPIJN

Over de toekomst van ons platteland

Jantien de Boer

Friesland, industrieland.
„Ik heb 83 kilometer gefietst en vier scholeksterpaartjes gezien”, zegt een vriendin, „verder niks.”
Landschapspijn doet zeer.
En het maakt kwaad. Want van wie is dit land eigenlijk?

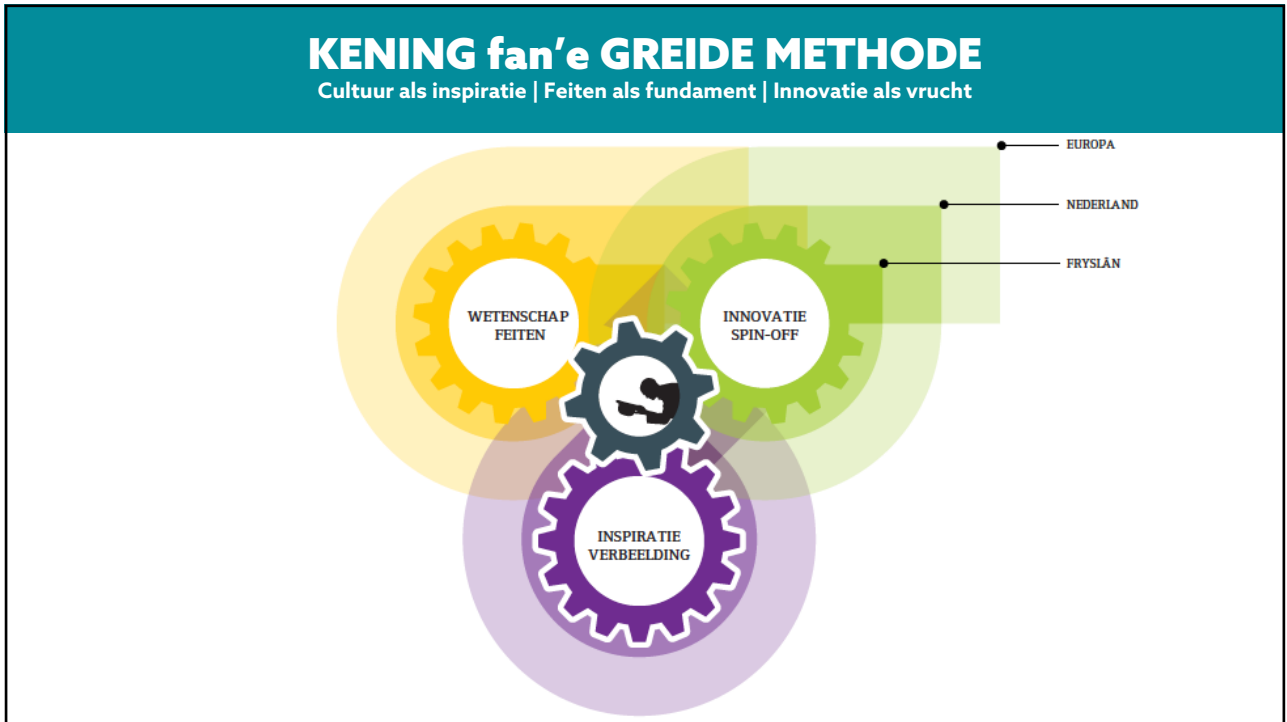
Over de toekomst van ons platteland

LANDSCHAPSPIJN

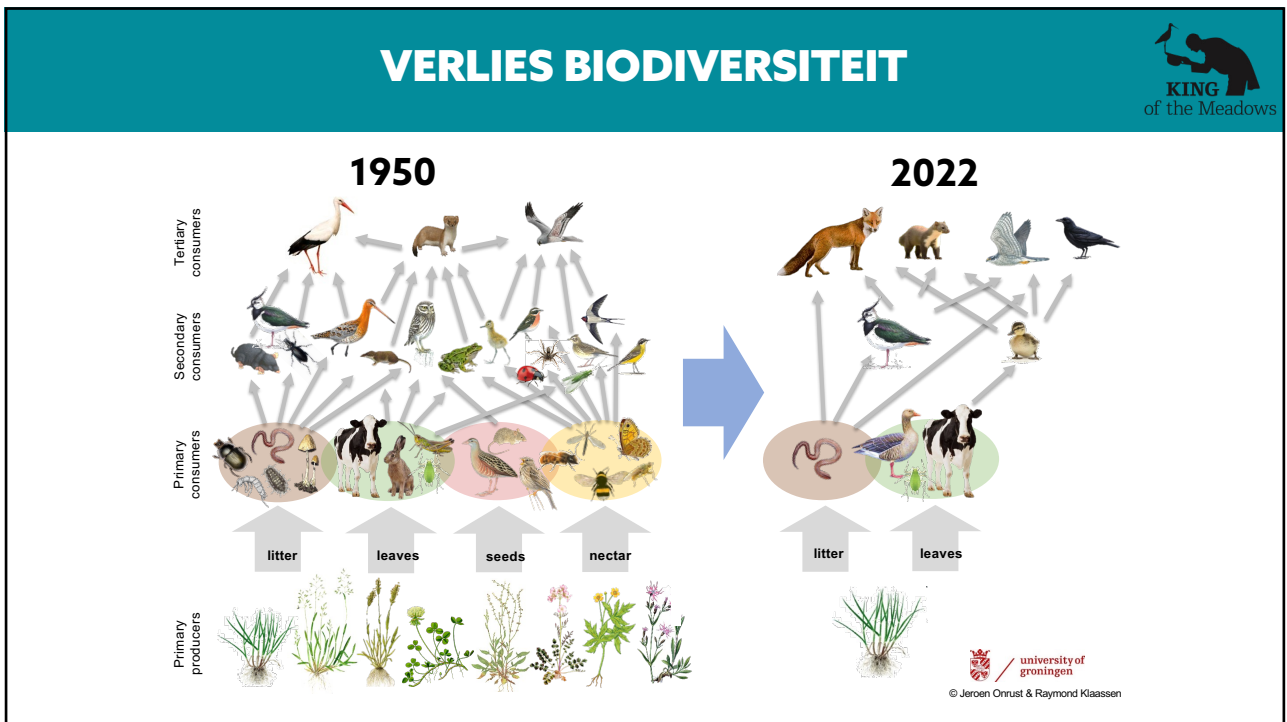
Jantien de Boer

Geactualiseerde editie, met nieuw hoofdstuk

68

69

70

71

72

NEDERLANDS BLAZERS ENSEMBLE

2018: nieuwjaarsconcert (TV, Concertgebouw etc)
6.500 bezoekers, 400.000 kijkers NPO2)

73

KONING VAN HET GRASLAND

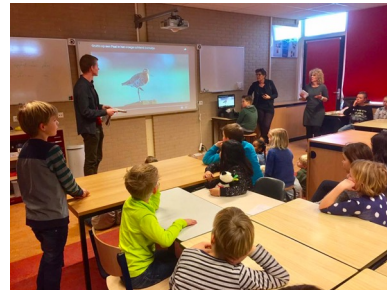
2017: 12.500 bezoekers
2018: 7.500 bezoekers

74

HET GROTE GRUTTO THEATER

2018: 42.500 bezoekers

75

CONFERENCE OF THE BIRDS

2018: 12.500 bezoekers

76

77

78

CONTOUREN VAN VERANDERING

Living Lab voor Natuurinclusieve Landbouw Fryslân

livinglab
natuurinclusieve landbouw
Fryslân

2016

79

NIEUW MARKT INITIATIEF

2014

2014

2016

2021

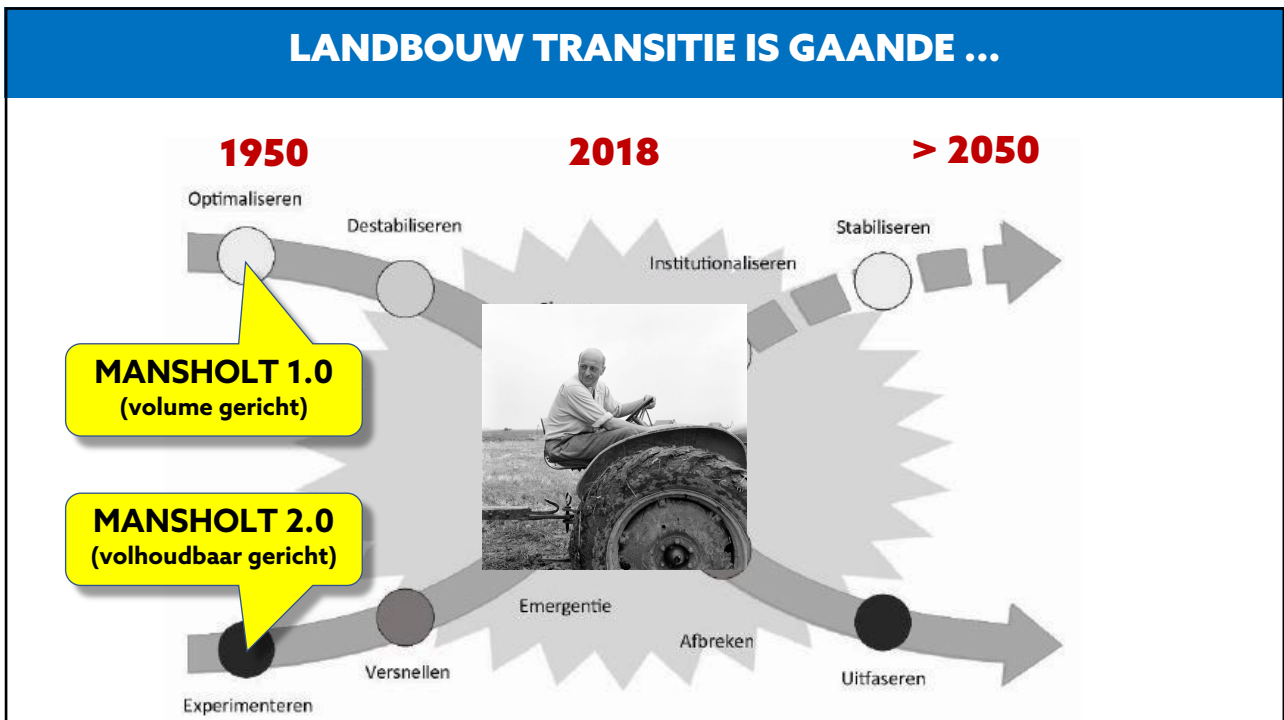
2016

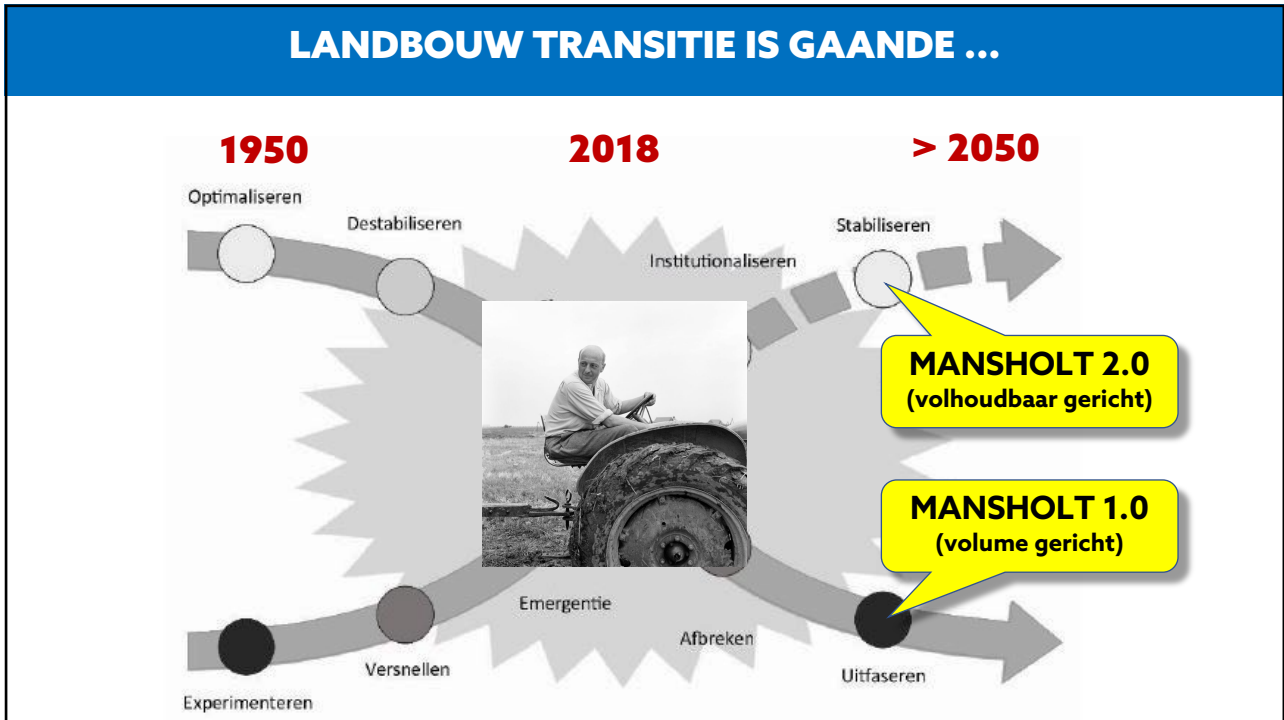
80

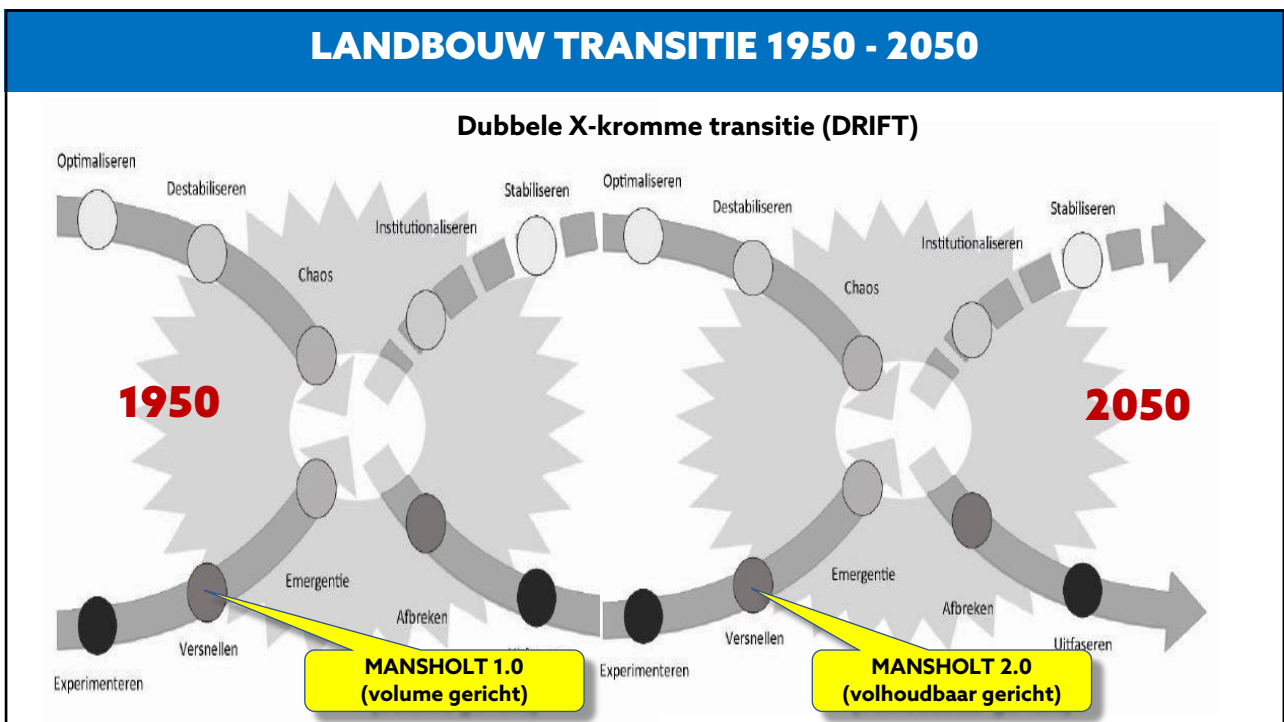
81

82

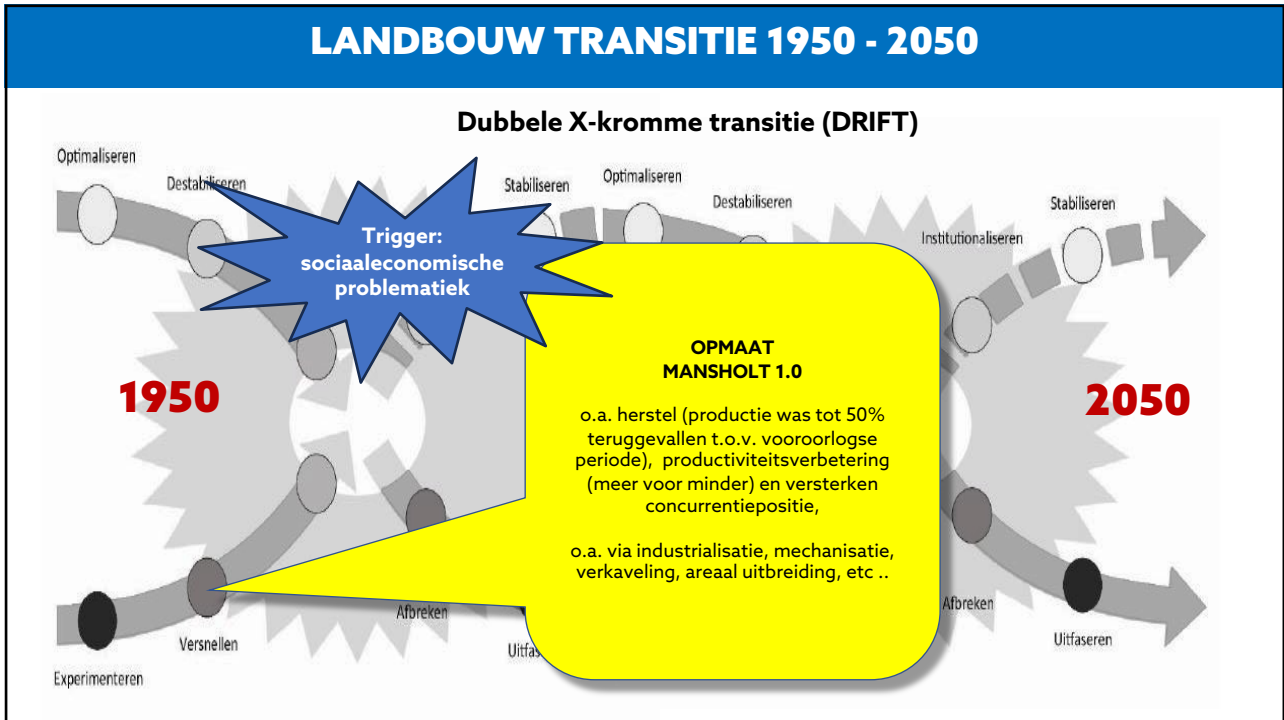

83

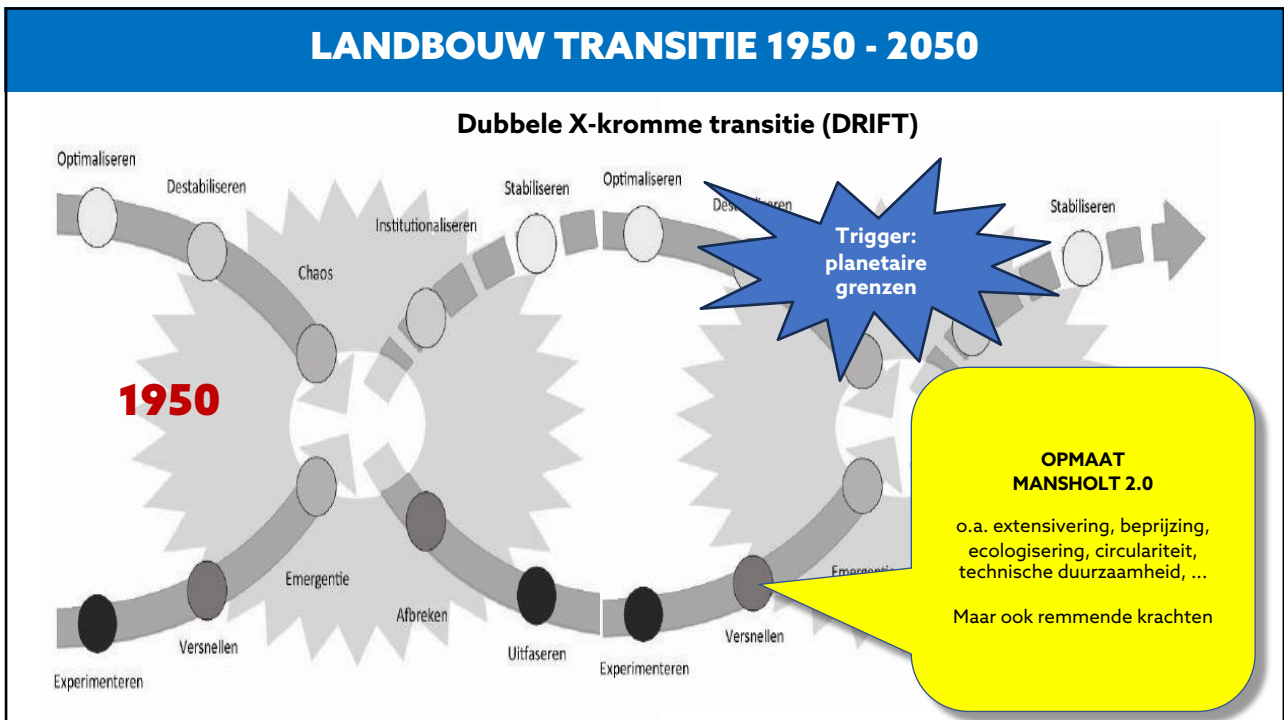

84

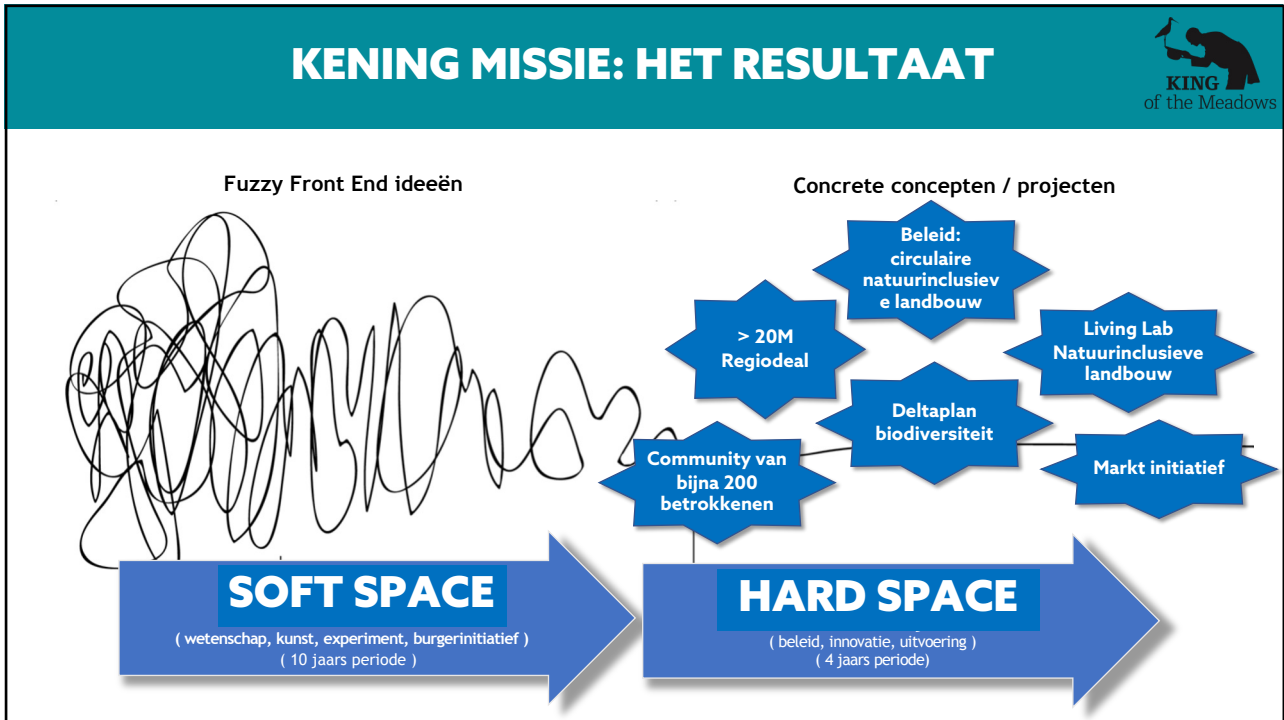

85

86

87

88

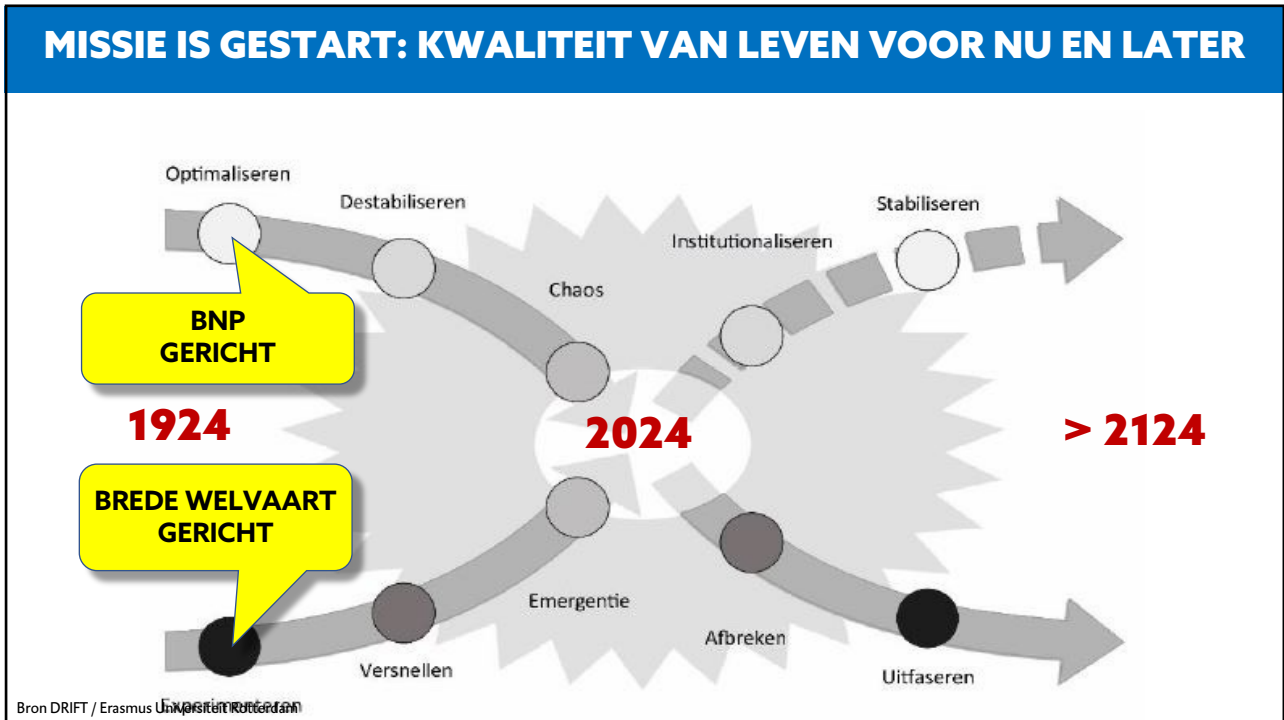

89

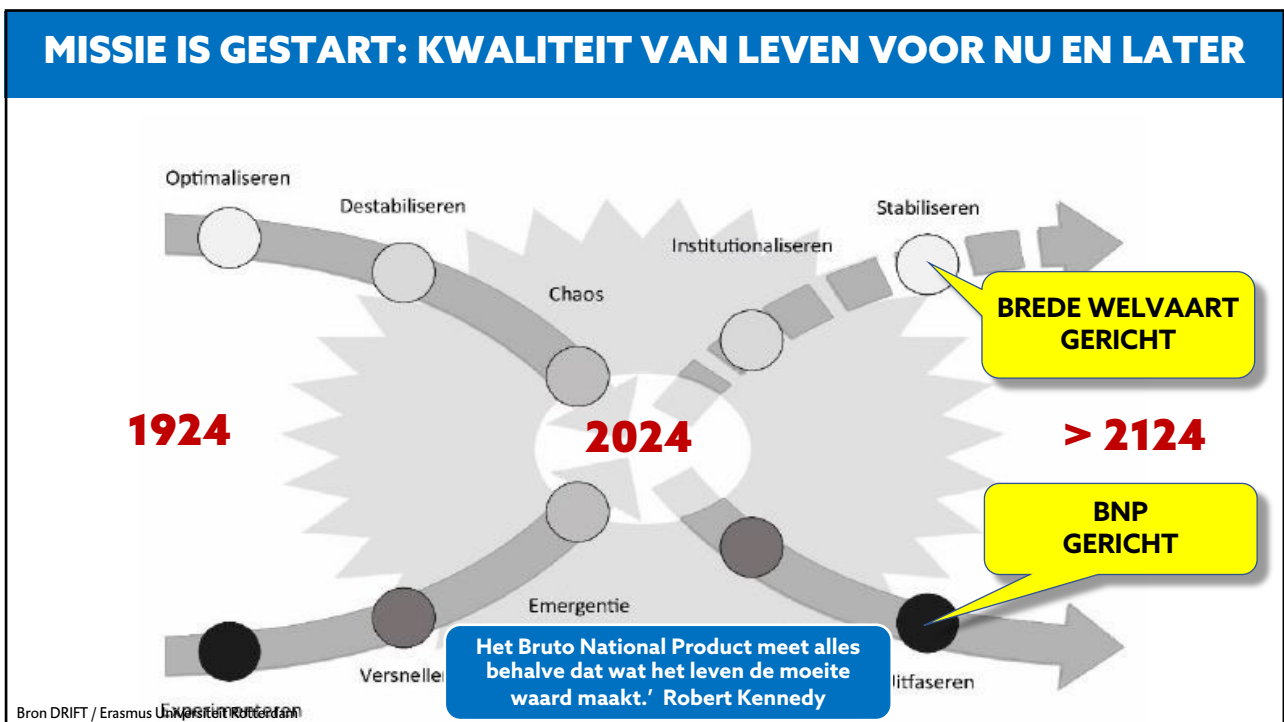

90

91

92

GLOCALISATIE

- globale thema's vertalen naar lokale betekenis -

1 GJIN EARMOEDE 	2 GJIN HONGER 	3 GOEDE SÚN
7 BETELBERE EN DUORSUME ENERZJY 	8 WEARDICH WURK EN EKONOMYSKE GROEI 	9
13 KLIMAATAKSJE 	14 LIBBEN YN WETTER 	15 LEIFER

Globaal
Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Regionaal
b.v. via de Regionale Energie Strategie

Lokaal
b,v via de lokale energie coöperatie

Hyper lokaal
b.v. via de zonnepanelen op je huis

93

TIJD VOOR DE FRIESE TOEKOMSTRAAD

94

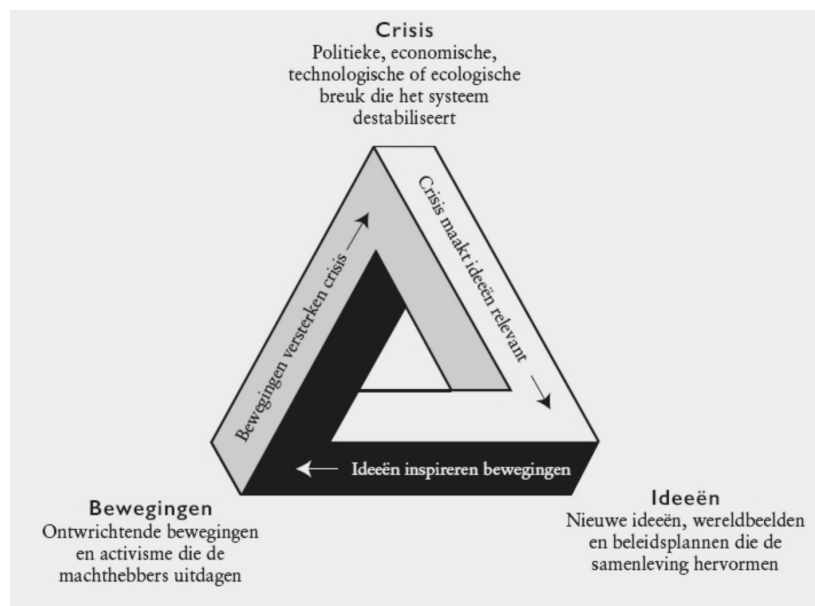
VERTEGENWOORDIGERS IN DE FRIESE TOEKOMSTRAAD

PLEKKEN	THEMA'S	VERBEELDING
Uit elke Friese gemeente komt 1 senior en 1 junior vertegenwoordiger	Thema vertegenwoordiger	Creatieve krachten
2 * 18 is 36	25	25
Ieder democratisch gekozen Fries statenlid (43) krijgt twee toekomstvertegenwoordigers toebedeelt		

95

OPMAAT NAAR FRIESE TOEKOMST BEWEGING ?

- van 86 naar 650.000 -

96

PLEKKEN VOOR DE FRIESE TOEKOMSTBEWEGING

INSPIRATIE	DIALOOG	VERSTILLING
Musea, manifestaties, theaters	Onafhankelijke plekken b.v. bibliotheken	Cultureel erfgoed zoals b.v. kerken, theaters, ..
		

97

ARCHITECTUUR IN 2124 LE ROY PRINCIPES LEIDEND ?

1. ORGANISCHE ONTWERP PRINCIPES
1/
2. NATUUR ALS BOUWSTEEN
3. GEBRUIK EN HERGEBRUIK
4. RUIMTE VOOR SPONTANE GROEI
5. DE GEMEENSCHAP ALS HOOFD ARCHITECT
6. RESPECT VOOR TIJD

98

FRYSLAN IN 2124 CONFORM LE ROY PRINCIPES

99

HEERENVEEN IN 2124 CONFORM LE ROY PRINCIPES

100

HEERENVEEN IN 2124 CONFORM LE ROY PRINCIPES

101

ABE LENSTRA STADION IN 2124 CONFORM LE ROY PRINCIPES

102

DE TIJD: 2124 "LEVENDE LANDSCHAPPEN"

1. ECOSYSTEMEN ALS WOONGEBIEDEN
2. ONDERWIJSPROGRAMMA's OVER DIEPE TIJD
3. NATUURLIJKE INFRA EN REGENERATIEVE RUIMTEN
4. BIOREGINALE NETWERKEN
5. KUNST & LANDSCHAP ALS LEVENSLANGE SAMENWERKING
6. LE-ROY OBSERVATORIUM

103

MIENSKIP

- Obe Postma (1926) -

Mienskip

De sleat mei kikkertsblom,
De úttrape wâl in byt begroeid,
Ofearde po'le en tehaff'le reid -
De miedkraach mei syn dracht
Fan klaver, blommeguod en al
Wat op 'e seine wachtet,
Kaam gear yn my.

It lûd, dat fan 'e hiemen komt,
It balten dat oer 'e lânren klinkt,
En al 't bedriuw
Dat libben om my hinne giet
Kaam gear yn my.

It folk dat hjir syn wenstee hie,
En wat der bodde en wrotte d' ieuwen oer,
En al wat hjir troch bloei en stjerren gong,
Kaam gear yn my.

Gemeenschap

De sloot met kikkerbeet
De uitgetrapte wal karig begroeid
Afgegraasde stek en aangevreten riet -
De weide met zijn dracht
Van klaver, bloemetjes en al
Wat op de zeis wacht
Werd één in mij.

t Geluid dat van de erven komt
't Geloei dat door de velden klinkt
En heel 't gewoel
Dat me zo levendig omgeeft,
Werd één in mij.

Het volk dat hier zijn woonstee had
En wat er sloofde en zwoegde eeuw na eeuw
En al wat hier door bloei en sterven ging
Werd één in mij.

104

105